

Zeló ganen stopi dijak izza drevesa in si briše solzé iz oči. „Nu,“ rečejo gospod župnik, „kako ti je? Ali ni to dejanje lepše in plemenitejše nego bi bilo, ako bi ubozega človeka bil razžalil s svojo neumno šalo?“ — „Dà, dà, gospod župnik!“ odgovori mladenec, „dali mi ste lep nauk, katerega ne ne pozabim ves čas svojega življenja. Vedno hočem imeti pred očmi priговор, ki pravi: Bolje dajati nego jemati.“

I. T.

Zakladi, ki se ne izgubé.

V nekej deželi je nastala po dolgej vojski in po slabih letinah zeló huda lakota. Premožni ljudje so morali mnogo denarjev potrositi, da si najpotřebnejših stvari nakupijo; a ubožci so lakote umirali.

Kralj, katerega sta ubožstvo in bēda njegovih podložnikov zeló ganile, ukaže prodati vse zaklade in dragocenosti, ki so jih njegovi predniki v prejšnjih stoletjih nakupičili, ter za prodano blago nakupiti žita in olja, ki se naj razdeli med uboge. Kraljevi namestniki, ki se niso brigali za ubožno ljudstvo, godrnjali so, ker so se praznile kraljeve zakládnicе, tožčē, da se kraljevska imovina zapravlja. „Tvoji predniki“ rekli so kralju, pázili so, da se podedovana imovina pomnoží, a ti ne samo, da ne pomnožuješ dedovine nego ti zapravljaš, kar so ti predniki zapustili. Kralj jim odgovori: „Motite se; tudi jaz hranim zaklad svojih prednikov; a razložek je samo ta, da so moji predniki nabirali pozemeljskih, a jaz nabiram nebeških zakladov. Oni so hranili svoje bogastvo na taci h krajih, od koder ga lahko roparji odnesó, a jaz ga hranim ondu, kamor roka človeška ne seže. Kar so moji predniki nabirali, doneslo jim je malo sadú, a to, kar jaz nabiram, rodilo bode stoteren sad. Moji predniki so nakupičili zlatá, srebrá in družih dragocenosti, a jaz rešujem ubožcem življenje. Zakladi mojih prednikov so bili namenjeni za ta svet, a moji so namenjeni za bodoče življenje.“

Josip Lavrič.

Cesarjevič Rudolf.

(Konec.)

Po dokončanej sv. maši se korar zopet obrnejo k cesarjeviču ter mu v lepem nagovoru še jedenkrat razložé bistvo zakramenta presvetega rešnjega Telesa in imenitnost prvega sv. obhajila. Na koncu govora pristavijo: „Kakor je Jezus, ko je bil 12 let star, prvič šel s svojima roditeljema na velikonočne praznike v Jeruzalem, tako je tudi cesarjevič zdaj, ko bode 12 let star, prvič prišel s svojima svitlima roditeljema na velikonočne praznike zavžit pravo velikonočno jagnje. Kakor mu je Jezus danes v tem lep izgled, tako mu naj bode v izgled v njegovem celem življenji.“ — Ves ganen je cesarjevič poslušal ta nagovor, potem se pa s solznimi očmi približal Njih Veličanstvom in jih v znamenje ljubezni in hvaležnosti objel.

Po sv. obhajilu je cesarjevič zajutrkoval pri svitem cesarji, svojim očetu, a na kosilo je njega in korarja Mayerja povabila sestra Gizela, ki ga je potēm tudi spremila v farno cerkev sv. Stepana, kder se je cesarjevič še jedenkrat zahvalil Bogu za ta veseli in srečni dan.

V spomin tega dneva je Rudolf prejel od Njih Veličanstva, presvitlega cesarja, krasen slonokosten križ, od svitle cesarice, svoje matere, in od sestre

Gizele prelepe podobe, od babice, nadvojvodinje Sofije, pa prekrasno od mojstra Führiha izdelano podobo, ki kaže dogodbo, katero slavni nemški pesnik Schiller in po njem naš Koseski prelepo opeva v pesni: „Grof Habsburški.“

Lepa slovesnost prvega sv. obhajila Rudolfovega nam jasno kaže, kako so njegovi starši in učitelji skrbeli, da mu ne le učenosti nego tudi pravo pobožnost vcepijo v mlado srce, dobro vedoč, da vse človeško znanje brez prave pobožnosti je ničevno in puhlo.

Kakor so pa pri učenosti za srcé potrebne verske vaje, da ga napuh ne prevzame, tako so za telo potrebne tudi telesne vaje, da ga slabost ne premaga; samo učenje krepi le duhá, telo pa slabi. Zato pri cesarjeviču Rudolfu tudi telesnih vaj niso zanemarjali. V 6. letu svoje dóbe je že začel telovaditi. Za različne telesne vaje je imel tudi različne učitelje.

Vso odgojo Rudolfovo je vodil in nadzoroval generalmajor grof Leopold Gondrecourt, kateremu je nasledoval 1865. leta generalmajor Josip Latour.

Vsacega leta je moral Rudolf po jedno ali po dve ostri poskušnji delati. Te poskušnje so bile v pričo Njih Veličanstva cesarja in mnogo odličnih izvedencev, ki so bili od cesarja k poskušnji povabljeni. Prvo tako poskušnjo je delal 23. in 24. februarja meseca 1869. leta. Zna se, da iz začetka je bil nekoliko bojčč, a kmalu dobi pogum, in odgovarjal je tako spretno, da so se mu vsi čudili.

Zaradi pridnosti, dobre glave in lepega obnašanja imajo vsi učitelji Rudolfa radi, a tudi on je svojim učiteljem poslušen in jih ima srčno rad.

Da bi cesarjevič Rudolf to, kar se je iz knjig naučil, bolje razumeval in v spominu obdržal, potoval je na več krajev ter si vse to v resnici ogledal, o čemur se je poprej učil. Tako je koncem meseca maja 1874. l. v Kremsu in Klosterneuburgu opazoval vojaške vaje pešcev in pionirjev, maja meseca 1875. l. si je ogledal v Komornu tamošnjo trdnjavo in se vdeležil topničarskih vaj, in septembra meseca 1875. l. je dlje časa bival v taboru pri Brucku. Potoval je tudi s profesorjem Ambrosom v Monakovo, da si ondu ogleda različne umotvore v slikarstvu in kiparstvu; pozneje je potoval tudi v Norinberg zaradi stavbarstva, ker je v Norinbergu najbolj ohranjeno stavbarstvo iz srednjega veka.

Do zdaj vam sem pripovedoval le o Rudolfovem učenji. A človek se ne more zmirom učiti, nego po trudapolnem duševnem razmišljanji potrebuje tudi zabave in razvedrila, sicer bi začela telo in duh hirati. Zabave je toraj imel tudi cesarjevič Rudolf.

Že v prvih otroških letih je imel cesarjevič dovoljenje od svojih staršev vsako nedeljo popóldne nekoliko svojih mladih prijateljev povabiti na igro ali zabavo, pri katerej je bil vselej navzoč tudi najvojvoda Friderik, ki je bil s cesarjevičem v najprijáznejšej zvezi. Zna se, da so k tem igram in zabavam bili povabljeni samo sinovi najodličnejših rodbin, kakor n. pr.: Auersperg, Crenneville, Andrassy i. dr. V družbi svojih továrišev se je Rudolf vedno prijazno in ljubeznjivo obnašal. V 6. letu je bival nekoč v Reichenau-u. Kadetje iz dunajskega Novega mesta so prišli tja na sprehod in se pred vilo v red postavili. Cesarjevič jih je ogledal, prijazno pozdravil in k sebi v góste povabil ter jim pri mizi še celó sam stregel. Za take potrebe mu dadó roditelji vsak mesec nekaj denarja, o katerem jim na konci meseca dá na-

tančen račun, v kaj ga je porabil. Največ tega denarja dobijo siromaki, ker njegovo plemenito srcé ne pozna večjega veselja, nego pomagati siromakom v sili in jih s kakim darilom iznenaditi. Zavod zapuščenih sirot vsako leto sam obišče in bogato obdaruje.

O počitnicah je Rudolfu najprijetnejša zabava potovanje. Tudi pri nekaterih javnih slovesnostih je bil navzoč. Tako 1862. l. pri slovesnem odkritji spomenika cesarice Marije Terezije v dunajskem Novem mestu in 1873. l. pri ravno takej slovesnosti v Celovci. Dné 1. junija 1869. l. je bil v Budapeštu pri kraljevem kronanji, kder je prvič nosil réd zlatega runa. Leta 1871. je potoval po Českem in Moravskem, povsod slovesno in častno sprejet.

Cesarjevičevo stanovanje na Dunaji je snažno in zeló prijazno. Od 1864. leta je stanoval v cesarskej palači med tako imenovanimi Stepanovimi sobami. Hišna oprava mu je bila priprosta in zeló čedna. V prvi sobi so visele po steni podobe prvih avstrijskih junakov, kakor: princ Evgen, nadvojvoda Karol, oče Radecky in admiral Tegetthoff; potem krasna Führihova podoba, katero je dobil od nadvojvodinje Sofije v spomin prvega sv. obhajila, in slika: „rešenje Dunaja 1683. leta.“ Iz te sobe je imel vhod v učno sobo, v katerej je imel velike kupe knjig, zemljevidov, matematičnih in fizikaličnih priprav in veliko računsko tablo. V tretjej sobi je stal billard, kder se je večasih po obedu nekoliko časa zabavljal.

Leta 1874. je dobil Rudolf večje stanovanje, v katerem je nekda prebivala cesarica Karolina Avgusta. Tukaj še zdaj prebiva in vodi svoje gospodarstvo. To stanovanje je prostórnejše, veličastnejše in tudi umétnejše vredjeno nego li prvo. Soba, v katerej je cesar Franc I. umrl, predelana je v kapelo, v katerej se po dvakrat v letu sv. maša služi. Kadar Njih Veličanstva cesarice ni domá, pridejo svitli cesar k Rudolfu na obed.

Govoré o cesarjevičevih zabavah ne smemo pozabiti lova, ki mu je o prostem času zeló priljubljena in koristna zabava. Leta 1866. se je začel vaditi streljati in drugo leto 13. junija je ustrelil prvega jelena v zverinjaku Lainzkem. Pri lovu si Rudolf vadi roke in oči ter si krepi zdravje, ki bi sicer utegnilo pešati vsled tolikega trudapolnega učenja v sobi.

To so površne, le poglavitne črtice iz otroških in dijaških let našega cesarjeviča Rudolfa. Vendar že te črtice kažejo, da je cesarjevič zdrav na duši in telesu, polnhen blazega in vitežkega duhá, krepák na mišicah in volji, natančen v vsem svojem delovanji, — sploh nadpoln in ljubezniv mladeneč, ki ga navdaja srčna ljubezen do Avstrije in gorka želja za blagor in čast njenih prebivalcev. Zato je pa on tudi dika in nada vseh avstrijskih narodov, ki mu pri vsakej priložnosti kažejo svojo udanost in ljubezen. Bog daj, da bi to ljubezen in udanost svojih podložnikov v obilnej meri užival tudi takrat, ko mu previdnost božja naloži težko breme vladarstva nad njimi. Od nas Slovencev sme biti tega zagotovljen, ker Slovenci so zvesti in véрни ter mož beseda v svojih obljubah. Naš slavni pesnik pa je že pri Rudolfovej zibelki v imenu Slovencev obljubil:

Val na skalovji razkaja se v péne:
Stali Ti bomo kot skalnate sténe,
Ako Ti sila krivična preti,
Tvegamo za Te življenje in kri! —

Spisal J. S—a.